

Облікова картка дисертації

I. Загальні відомості

Державний обліковий номер: 0826U000985

Особливі позначки: відкрита

Дата реєстрації: 11-04-2026

Статус: Запланована

Реквізити наказу МОН / наказу закладу:

II. Відомості про здобувача

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Матевосян Артур Артаваздович

2. Artur A. Matevosian

Кваліфікація:

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Вид дисертації: доктор філософії

Аспірантура/Докторантура: так

Шифр наукової спеціальності: 081

Назва наукової спеціальності: Право

Галузь / галузі знань: право

Освітньо-наукова програма зі спеціальності: Право

Дата захисту: 21-04-0026

Спеціальність за освітою: Право

Місце роботи здобувача: Організація відсутня

Код за ЄДРПОУ: 00000000

Місцезнаходження: -----, Київ, 00000, Україна

Форма власності: Змішана

Сфера управління:

Ідентифікатор ROR:

III. Відомості про організацію, де відбувся захист

Шифр спеціалізованої вченої ради (разової спеціалізованої вченої ради): PhD 12049

Повне найменування юридичної особи: Інститут держави і права ім. В. М. Корецького Національної академії наук України

Код за ЄДРПОУ: 05417130

Місцезнаходження: вул. Трьохсвятительська, Київ, 01001, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Національна академія наук України

Ідентифікатор ROR:

IV. Відомості про підприємство, установу, організацію, в якій було виконано дисертацію

Повне найменування юридичної особи: Інститут держави і права ім. В. М. Корецького Національної академії наук України

Код за ЄДРПОУ: 05417130

Місцезнаходження: вул. Трьохсвятительська, Київ, 01001, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Національна академія наук України

Ідентифікатор ROR:

V. Відомості про дисертацію

Мова дисертації: Українська

Коди тематичних рубрик: 10.07

Тема дисертації:

1. Механізм реалізації принципу верховенства права: теоретико-методологічне дослідження
2. The Mechanism for Implementing the Principle of the Rule of Law: Theoretical and Methodological Study

Реферат:

1. У дисертаційній роботі на основі сучасних методів наукового пізнання досліджено теоретико-правові аспекти механізму реалізації принципу верховенства права; етапи становлення наукових уявлень про верховенство права, що безпосередньо впливають на сприйняття механізму його реалізації; визначено та виокремлено підходи до розуміння принципу верховенства права; з'ясовано елементний склад механізму його реалізації; обґрунтовано шляхи підвищення ефективності механізму реалізації принципу верховенства права. В умовах реформування суспільних відносин та реалізації курсу України на євроінтеграцію, суттєвого значення набувають проблеми нормативного закріплення та реалізації принципу верховенства права як основи формування демократичної правової держави. Впровадження зазначеного принципу у суспільну та державну практику потребує формування солідної наукової основи розуміння генези принципу верховенства права, обґрунтування його сутності та природи на доктринальному рівні, з'ясування механізму

реалізації цього принципу та шляхів підвищення його ефективності у сучасних умовах. Метою даного дисертаційного дослідження є комплексний аналіз поняття, сутності та змісту механізму реалізації принципу верховенства права, обґрунтування шляхів підвищення його ефективності. Емпіричну базу дисертації становлять доктринальні джерела-монографії, дисертаційні роботи, статті у фахових наукових виданнях з різних галузей права, тези доповідей та матеріали наукових конференцій, нормативно-правові акти та судові рішення національних судів та ЄСПЛ. Дисертація є одним із перших у вітчизняній юридичній науці комплексних досліджень теоретико-методологічних проблем механізму реалізації принципу верховенства права. У дисертації розкрито генезу становлення уявлень про принцип верховенства права у політико-правовій думці як доктринальну основу характеристики механізму його реалізації. Простежено еволюцію ідей від античних філософів до сучасних доктрин, визначено внесок Аристотеля, Гроція, Монтеск'є, Канта, Дайсі та інших мислителів у формування верховенства права та шляхи його реалізації. Узагальнено основні етапи розвитку концепції – від філософського осмислення сутності верховенства права до нормативного закріплення досліджуваного принципу в конституційних системах демократичних держав. З'ясовано зміст принципу верховенства права як універсальної правової категорії, що поєднує соціально-філософські й юридичні аспекти – справедливість, свободу, гуманізм, рівність, моральність і зв'язаність державної влади правом, що обумовлює вплив на формування механізму його реалізації. Визначено методологічну основу дослідження – механізм реалізації принципу верховенства права як сучасний плюралістичний підхід, який поєднує філософські, загальнонаукові та спеціально-правові методи. Підкреслено особливу роль філософії права та антропологічного підходу для встановлення сутності механізму реалізації принципу верховенства права як засобу забезпечення прав і свобод людини. Окрему увагу приділено з'ясуванню ролі аксіологічного, системного та діяльнісного підходів у дослідженні механізму реалізації принципу верховенства права, що забезпечило його характеристику не лише як юридичної категорії, а і як соціокультурного феномена, що відображає ціннісну природу права. Досліджено теоретико-правову сутність і структуру механізму реалізації принципу верховенства права як ключової засади функціонування правової держави. Наголошено, що механізм реалізації цього принципу являє собою системно впорядкований комплекс правових, інституційних і процедурних засобів, спрямованих на практичне втілення ідеї панування права у діяльності органів державної влади, посадових осіб і громадян. Проаналізовано співвідношення механізму реалізації принципу верховенства права з механізмом правового регулювання, здійснено узагальнення наукових підходів до визначення його структури (широкого і вузького). Обґрунтовано доцільність застосування вузького підходу, який дозволяє виокремити три основні блоки правових засобів – нормативні, правозастосовні та автономні. На основі проведеного аналізу сформовано широку модель механізму реалізації принципу верховенства права, що включає п'ять взаємопов'язаних складових: нормативну, інституційну, суб'єктну, гарантійну та відповідальну. Розкрито зміст кожного елементу механізму: нормативна складова визначає законодавче закріплення принципу верховенства права; інституційна – охоплює органи та установи, які забезпечують його втілення; суб'єктна – характеризує рівень правосвідомості та правової культури учасників правовідносин; гарантійна – забезпечує наявність ефективних процедур захисту прав і свобод; відповідальна – реалізує юридичну відповідальність держави й посадових осіб за порушення досліджуваного принципу.

2. The dissertation work, based on modern methods of scientific knowledge, investigates the theoretical and legal aspects of the mechanism for implementing the rule of law; the stages of the formation of scientific ideas about the rule of law, which directly affect the perception of the mechanism for its implementation; identifies and distinguishes approaches to understanding the principle of the rule of law; clarifies the elemental composition of the mechanism for its implementation; substantiates ways to increase the effectiveness of the mechanism for implementing the rule of law.. In the context of ongoing societal reforms and Ukraine's course toward European integration, the issues of normative consolidation and implementation of the rule of law principle as a foundation for building a democratic state governed by law acquire special importance. The practical application of this principle requires a solid scientific basis for understanding its genesis, justifying its essence and nature at the doctrinal level, clarifying the mechanism of its implementation, and determining ways to improve its efficiency

under contemporary social conditions. The aim of this dissertation is to provide a comprehensive analysis of the concept, essence, and content of the mechanism for implementing the rule of law principle, as well as to substantiate ways of enhancing its effectiveness. The empirical basis of the study comprises doctrinal sources – monographs, dissertations, scholarly articles from specialized legal journals, conference papers, as well as normative legal acts and judicial decisions of national courts and the European Court of Human Rights. This dissertation represents one of the first comprehensive studies in Ukrainian legal scholarship devoted to the theoretical and methodological issues of the mechanism for implementing the rule of law principle. The dissertation reveals the genesis of the formation of ideas about the principle of the rule of law in political and legal thought as a doctrinal basis for characterizing the mechanism of its implementation. The evolution of ideas from ancient philosophers to modern doctrines is traced, the contribution of Aristotle, Grotius, Montesquieu, Kant, Dicey and other thinkers to the formation of the rule of law and the ways of its implementation is determined. The main stages of the development of the concept are summarized – from the philosophical understanding of the essence of the rule of law to the normative consolidation of the studied principle in the constitutional systems of democratic states. The content of the principle of the rule of law as a universal legal category that combines socio-philosophical and legal aspects – justice, freedom, humanism, equality, morality and the connection of state power with law, which determines the influence on the formation of the mechanism of its implementation, is clarified. The methodological basis of the study is determined – the mechanism of implementation of the principle of the rule of law as a modern pluralistic approach that combines philosophical, general scientific and special legal methods. The special role of the philosophy of law and the anthropological approach in establishing the essence of the mechanism of implementation of the principle of the rule of law as a means of ensuring human rights and freedoms is emphasized. Special attention is paid to clarifying the role of axiological, systemic and activity approaches in the study of the mechanism of implementation of the principle of the rule of law, which ensured its characterization not only as a legal category, but also as a socio-cultural phenomenon that reflects the value nature of law. The work examines the theoretical and legal essence and structure of the mechanism for implementing the rule of law principle as a key foundation of the functioning of the rule-of-law state. It is emphasized that this mechanism constitutes a systemically organized complex of legal, institutional, and procedural instruments aimed at the practical realization of the rule of law in the activities of public authorities, officials, and citizens. The relationship between the mechanism for implementing the rule of law and the mechanism of legal regulation is analyzed, along with an overview of scholarly approaches to its structure (broad and narrow). The study substantiates the feasibility of applying the narrow approach, which allows identifying three main groups of legal means – normative, law-enforcement, and autonomous. Based on this analysis, a broader model of the mechanism is proposed, encompassing five interrelated components: normative, institutional, subjective, guarantee-based, and accountability components.

Державний реєстраційний номер ДіР:

Пріоритетний напрям розвитку науки і техніки: Фундаментальні наукові дослідження з найбільш важливих проблем розвитку науково-технічного, соціально-економічного, суспільно-політичного, людського потенціалу для забезпечення конкурентоспроможності України у світі та сталого розвитку суспільства і держави

Стратегічний пріоритетний напрям інноваційної діяльності: Не застосовується

Підсумки дослідження: Теоретичне узагальнення і вирішення важливої наукової проблеми

Публікації:

- Матевосян А. А. Поняття принципу верховенства права на доктринальному рівні. Journal "ScienceRise: Juridical Science". 2019. №4(10). С.10-15;
- Матевосян А. А. Генеза становлення уявлень про принцип верховенства права у політико-правовій думці. Юридичний науковий електронний журнал. 2025. №2/2025. С.31-34

- Матевосян А. А. Механізм реалізації принципу верховенства права: ефективність та критерії виміру. Право.ua. 2025. №1. С. 459-464
- Матевосян А. А. Елементи механізму реалізації принципу верховенства права. KELM (Knowledge, Education, Law, Management) № 5(73), 2025. С. 51-57
- Матевосян А. А. Еволюція становлення уявлення про принцип верховенства права. Проблеми нормотворення, реалізації та тлумачення норм права у світлі загальновизнаного принципу верховенства права. Тези доповідей учасників IV Міжнародної науково-практичної конференції (м. Івано-Франківськ, 03-04 жовтня 2019 р.). Харків, "Право", 2019. С. 63-66
- Матевосян А. А. Складові принципу верховенства права у практиці ЄСПЛ. Юридична наука і освіта: минуле, сучасне, майбутнє. Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (м. Київ, 1 травня 2025 р.). Київ, Видавництво "Людмила", 2025. С. 497-499
- Матевосян А. А. Складові принципу верховенства права. Пріоритетні напрямки розвитку юридичної науки та практики. Матеріали Науково-практичної конференції (м. Хмельницький, 19-20 вересня 2025 року). Хмельницький, Видавництво "Молодий вчений", 2025. С. 16-19

Наукова (науково-технічна) продукція:

Соціально-економічна спрямованість:

Охоронні документи на ОПВ:

Впровадження результатів дисертації: Планується до впровадження

Зв'язок з науковими темами: 0119U103706; 0121U114449

VI. Відомості про наукового керівника/керівників (консультанта)

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Бобровник Світлана Василівна

2. Svitlana V. Bobrovnyk

Кваліфікація: д.ю.н., професор, 12.00.01

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-9225-8871

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Київський національний університет імені Тараса Шевченка

Код за ЄДРПОУ: 02070944

Місцезнаходження: вул. Володимирська, Київ, 01033, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

VII. Відомості про офіційних опонентів та рецензентів

Офіційні опоненти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Наливайко Лариса Романівна
2. Larysa R. Nalyvaiko

Кваліфікація: д.ю.н., професор, 12.00.01**Ідентифікатор ORCID ID:** 0000-0002-7696-4223**Додаткова інформація:****Повне найменування юридичної особи:** Дніпровський державний університет внутрішніх справ**Код за ЄДРПОУ:** 08571446**Місцезнаходження:** пр. Гагаріна, Дніпро, Дніпровський р-н., 49005, Україна**Форма власності:** Державна**Сфера управління:** Міністерство внутрішніх справ України**Ідентифікатор ROR:****Власне Прізвище Ім'я По-батькові:**

1. Дудченко Валентина Віталіївна
2. Valentyna V. Dudchenko

Кваліфікація: д.ю.н., професор, 12.00.01**Ідентифікатор ORCID ID:** 0000-0003-0915-6530**Додаткова інформація:****Повне найменування юридичної особи:** Національний університет "Одеська юридична академія"**Код за ЄДРПОУ:** 20933314**Місцезнаходження:** Фонтанська дорога, Одеса, 65009, Україна**Форма власності:** Державна**Сфера управління:** Міністерство освіти і науки України**Ідентифікатор ROR:****Рецензенти****Власне Прізвище Ім'я По-батькові:**

1. Оніщенко Наталія Миколаївна
2. Nataliia M. Onishchenko

Кваліфікація: д.ю.н., професор, 12.00.01**Ідентифікатор ORCID ID:** 0000-0002-1671-2139**Додаткова інформація:****Повне найменування юридичної особи:** Інститут держави і права ім. В. М. Корецького Національної академії наук України

Код за ЄДРПОУ: 05417130

Місцезнаходження: вул. Трьохсвятительська, Київ, 01001, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Національна академія наук України

Ідентифікатор ROR:

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Тарахонич Тетяна Іванівна

2. Tetiana I. Tarakhonych

Кваліфікація: к.ю.н., с.н.с., 12.00.01

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-1586-5088

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Інститут держави і права ім. В. М. Корецького Національної академії наук України

Код за ЄДРПОУ: 05417130

Місцезнаходження: вул. Трьохсвятительська, Київ, 01001, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Національна академія наук України

Ідентифікатор ROR:

VIII. Заключні відомості

**Власне Прізвище Ім'я По-батькові
голови ради**

Пархоменко Наталія Миколаївна

**Власне Прізвище Ім'я По-батькові
головуючого на засіданні**

Пархоменко Наталія Миколаївна

**Відповідальний за підготовку
облікових документів**

Топонар О.І.

Реєстратор

Юрченко Тетяна Анатоліївна

**Керівник відділу УкрІНТЕІ, що є
відповідальним за реєстрацію наукової
діяльності**

Юрченко Тетяна Анатоліївна